

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่อง การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

จัดทำโดย นายศักดิ์ณรงค์ แสงสว่างวงศ์

รหัส ๓๔๐๑๕๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรหลักนิทรรศการเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑

วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

จัดทำโดย นายศักดิ์ณรงค์ แสงสง่าพงศ์

รหัส ๓๔๑๕๖

หลักสูตรหลักนิเทศกรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑ ปี ๒๕๕๖

วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

ศักดิ์ณรงค์ แสงสว่างพงศ์

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้การรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยในหมวด 3 และให้การรับรองสิทธิในการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐและหน่วยงานที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย ปัจจุบันรัฐได้ออกนโยบายประชานิยม โดยอ้างว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่่นโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิในการประกอบธุรกิจและการแข่งขันที่เสรีและธรรมและสิทธิอื่นๆ และกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ ซึ่งกำหนดหน้าที่รัฐในการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรม และการควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น นโยบายประชานิยมของรัฐในการขึ้นอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ 300 บาท และการคืนภาษีรถยนต์คันแรก 100,000 บาท ที่ไม่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ จนทำให้เกิดปัญหาการจำกัดเสรีภาพในการประกอบธุรกิจอย่างเสรีและเป็นธรรม เพราะนโยบายประชานิยมเข้าไปแทรกแซงกลไกตลาด ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานหรือละเว้นการไม่ดำเนินงานของรัฐ มีสิทธิตรวจสอบและฟ้องร้องให้รัฐรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายประชานิยมที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

ABSTRACT

The Rights and Liberties Protection of Thai Economic Development

The constitution of the Kingdom of Thailand, Chapter 3, provides the provision for protection of the people's rights and liberties and recognizes people's rights to inspect the state's exercise and also the organizations that have effects on rights and liberties of people according to the law. Nowadays Thai government launches the populism policy and claims that this policy is the key for better-quality life of all. However, the populism policy has major effects on people's rights in business investment including free and fair trading and many other rights. Furthermore, the policy does not only affects the economic growth but also against

the constitutional of the Kingdom of Thailand in Chapter 5 Directive Principles of Fundamental State, which assigns the government's duty to support the fair trade liberalization system and to control and manage the financial disciplines in order to support the flow and stability of the country's economic and social aspects in order to conform to the change of economic and social situation. The government's populism policy strategies, which are, for example, the rise of minimum wage (300 Baht) and the refundable tax for the first car purchase (100,000 Baht), is one of the main reasons of trade liberalization restriction problems because the populism policy intervenes the market mechanism since the policy does not allow people to take part in political decision making at all. Hence, the people who are affected by the government's exercises or excluded from the government's exercises, have their rights to inspect or sue the government in term of using populism policy, which has effects on their rights and liberties according to the constitution of the Kingdom of Thailand.

คำสำคัญ นโยบายประชานิยม สิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นโยบายการขึ้นอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ นโยบายการคืนภาษีรถยนต์คันแรก

1. บทนำ

นับแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เป็นต้นมา การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยเข้าสู่รูปแบบรัฐสวัสดิการ ซึ่งรัฐจะเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการดูแลบริหารจัดการให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต พร้อมทั้งรัฐจะมีหลักประกันถึงความมั่นคงในเรื่องต่างๆ ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะหลักสิทธิมนุษยชน ได้แก่ การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน สิทธิในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีวิตที่ดี สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และสิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น โดยรัฐยอมตนอยู่ภายใต้กฎหมายตามระบบนิติรัฐ (Legal State) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม (Equity) บรรเทาปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำของรายได้ และปัญหาความยากจนของประชาชน ทำให้สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม หลักประชาธิปไตย และการพัฒนาประเทศจึงมีความเชื่อมโยงกันและเสริมสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลในการปกครองประเทศ เพราะประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นว่ารัฐบาลได้ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพและความมั่นคงในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขและอยู่ดีกินดี¹

รัฐให้การรับรองสิทธิในทางเศรษฐกิจที่มนุษย์ทุกคนควรจะได้รับจากรัฐ โดยเฉพาะสิทธิในการประกอบอาชีพหรือธุรกิจ สิทธิในการได้รับค่าจ้างและราคาผลผลิตอย่างเป็นธรรม สิทธิ

ได้รับการคุ้มครองในการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรม สิทธิได้รับหลักประกันการมีมาตรฐานชีวิตอย่างเพียงพอ รัฐจึงต้องรักษาความสมดุลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อนำไปสู่ความเป็นธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยมีความพร้อมกับการเปิด AEC หรือ Asian Economic Community รัฐบาลควรต้องดำเนินนโยบายทางการเมืองที่เอื้อต่อการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรม และสร้างความเชื่อมั่นและบรรยากาศการลงทุนแก่ชาวต่างชาติในการพัฒนาเศรษฐกิจไทยอย่างยั่งยืน

1.1. ความสำคัญของปัญหา

หลายครั้งที่รัฐบาลมีนโยบายประชานิยม โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในการแข่งขันทางการค้าที่เสรีและเป็นธรรม และบรรยากาศในการลงทุนของชาวต่างประเทศ เช่น การปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาทของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2556 เพื่อให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และโครงการลดภาษีรถยนต์คันแรกช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ทำให้คนไทยซื้อรถได้ในราคาถูกกว่าปกติ 1 แสนบาทแล้ว บรรดาค่ารถยนต์ที่ซบเซามาจากปัญหาน้ำท่วมใหญ่ก็สามารถฟื้นตัว มียอดขายแบบก้าวกระโดด นโยบายประชานิยมของรัฐบาลที่ออกมาเหล่านี้ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและส่งผลกระทบต่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจและบรรยากาศในการลงทุนในประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน (Asean Economic Community) จึงได้ศึกษาผลกระทบของนโยบายประชานิยมต่อสิทธิและเสรีภาพรวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

1.2 ความเป็นมาของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรให้การรับรองสิทธิในทางเศรษฐกิจ โดยรับรองคุ้มครองสิทธิในการประกอบธุรกิจและการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม ตามมาตรา 43² และให้สวัสดิการและหลักประกันขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพ โดยรับรองสิทธิของบุคคลในการได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงานรวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ตามที่กฎหมายบัญญัติ ตามมาตรา 44³ ทำให้รัฐพยายามลดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม โดยให้สวัสดิการทางสังคม เช่น นโยบายประชานิยมเรียนฟรี 12 ปี ทูการศึกษาต่างประเทศ โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค เบี้ยยังชีพคนชรา บ้านเอื้ออาทร เป็นต้น ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานได้มากขึ้น แต่นโยบายประชานิยมบางเรื่องก่อให้เกิดภาระการคลังของรัฐบาล ซึ่งเงินงบประมาณที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติตามนโยบายประชานิยมดังกล่าวมีมูลค่ามหาศาล และส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน รวมทั้งการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการขึ้นค่าแรง 300 บาท และนโยบายคืนภาษีรถยนต์คันแรก 100,000 บาท เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจของปัญหา นโยบาย

ประชานิยมที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ จึงได้ศึกษา
ใน 2 ประเด็นดังกล่าว

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

แนวคิดการค้าที่เป็นธรรม (Fair Trade)⁴ หมายถึง หุ่นส่วนทางการค้า ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐาน
ของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความโปร่งใส และการเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างให้เกิดความ
เสมอภาคทางการค้าที่เป็นธรรมช่วยสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการทำให้เกิดเงื่อนไขทาง
การค้าที่ดีขึ้นและช่วยปกป้องสิทธิของผู้ผลิตและลูกจ้างที่ด้อยโอกาส โดยเฉพาะผู้ผลิตและลูกจ้าง
ในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยความเป็นธรรมในการผลิตในที่นี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4
ด้าน คือ คน, สุขภาพ, สภาพแวดล้อม, และขบวนการรณรงค์

-คน ให้ความเป็นธรรมกับพนักงาน ลูกจ้าง ช่างพลาเยอร์ โดยผู้ผลิต Fair Trade จะต้อง
เคารพและให้ความเป็นธรรมกับพนักงานลูกจ้างทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติทางเพศ ศาสนา สีผิว ชาติ
พันธุ์ อายุ ฯลฯ ในการจ้างงานและจ่ายค่าตอบแทน

-สุขภาพ โดยจัดสภาพแวดล้อมของการทำงานที่มีความปลอดภัยต่อพนักงาน รวมถึงการ
มีสวัสดิการตามฐานะอย่างเหมาะสม มีการจัดระบบการป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัยในการ
ทำงาน โดยการฝึกอบรมและการกระตุ้นให้พนักงานให้ความสนใจในเรื่องสุขอนามัยในการ
ทำงาน

-สิ่งแวดล้อม โดยการผลิตและดำเนินการต่างๆ จะต้องมีความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม มีการ
คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้า กระบวนการผลิต
สินค้า วัสดุหีบห่อ และการจัดการขยะที่เกิดจากการผลิตตลอดจนมีการวางแผนการใช้พลังงาน
และทรัพยากรต่างๆ อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

-ขบวนการการรณรงค์เผยแพร่แนวทางการค้าที่เป็นธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจกับ
ผู้บริโภคเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงรณรงค์กับ
หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานเหล่านั้นได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการค้าที่เป็น
ธรรม การรณรงค์นี้อาจรวมไปถึงการผลักดันนโยบายที่มีผลต่อโครงสร้างที่ทำให้ระบบการค้า
ระหว่างประเทศมีความเป็นธรรมด้วย

เนื่องจาก คนในสังคมต่างกลัวระบบการผูกขาดของระบบทุนนิยมที่ก่อให้เกิดความเหลื่อม
ล้ำไม่เท่าเทียมกัน จึงหันมาพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยสร้างการค้าที่เป็นธรรมขึ้นมา เช่น สังคม
อุตสาหกรรมที่มีโรงงานกลุ่มสมานฉันท์ เป็นโรงงานของคนงาน โดยคนงาน เพื่อคนงาน การ
ผลิตเสื้อผ้าป้อนตลาดในนามของสินค้าปลอดการเอารัดเอาเปรียบ ภาคการเกษตรก็มีการรวมตัว
ของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่นที่ปลูกข้าวปลอดสารและสามารถตั้งราคาและหาตลาดที่มองเห็น

ปัญหาสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และความเป็นธรรมได้ การประมงที่มีการรวมตัวกันทำแปปลาชุมชนขึ้นที่จังหวัดพังงา เพื่อไม่ให้สินค้าประมงผ่านมือของพ่อค้าคนกลาง และนำกำไรส่วนต่างมาพัฒนาชุมชนต่อไป ส่งผลให้ธุรกิจรายย่อย หรือ SME เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อการประกอบธุรกิจแบบยั่งยืนผู้ประกอบการธุรกิจต่างตระหนักถึงหลักการแข่งขันทางการค้าที่เสรีและเป็นธรรม แต่นโยบายประชานิยมของรัฐบาลในหลายโครงการโดยเฉพาะการขึ้นค่าแรง 300 บาทต่อวัน เพื่อช่วยแรงงานให้ได้รับสิทธิในคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และการลดภาษีรถยนต์คันแรก โดยอ้างว่าเพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อหลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

2. ปัญหานโยบายในการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2554 ให้ปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ซึ่งสูงขึ้นเฉลี่ย 6.4% ซึ่งสูงกว่าอัตราเงินเฟ้อ ด้วยเหตุผลในการปรับขึ้น มี 2 ประการ คือ การช่วยให้แรงงานรอดพ้นจากความยากจนที่รุนแรง และมีรายได้ที่ใกล้เคียงกับค่าใช้จ่ายตามอัตรา (Poverty safety net) และช่วยให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่เติบโต (Fair Wage)⁵

การปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาททั่วประเทศ มุมหนึ่งถือเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานชั้นล่าง หากแต่อีกมุมหนึ่ง มองว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเร็วเกินไปและส่งผลกระทบต่อหลายอย่าง จนท้ายที่สุดค่าครองชีพที่พุ่งสูงขึ้นก็ไม่ทำให้คุณภาพชีวิตของแรงงานชั้นล่างดีขึ้นอย่างที่รัฐบาลให้เหตุผลไว้ ทั้งนี้ที่มีผู้ประกอบการและนักวิชาการต่างออกมาแสดงความคิดเห็นในการปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำในครั้งนี้ ผู้บริโภคจำเป็นต้องยอมรับกับราคาสินค้าที่จะขยับเพิ่มสูงขึ้นและปรับพฤติกรรมการจับจ่ายใช้สอย ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริงคือผู้ประกอบการรายย่อยหรือ SME โดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย รายงานว่า มีผู้ประกอบการประสบกับการขาดทุนถึงร้อยละ 80 ขณะที่ร้อยละ 10.42 ต้องปิดกิจการ นอกจากนี้ รองปลัดกระทรวงแรงงาน เปิดเผยว่า หลังรัฐบาลได้ประกาศปรับค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาท มีสถานประกอบการได้รับผลกระทบทั้งหมด 64 แห่ง มีแรงงานถูกเลิกจ้างจำนวน 8,453 คน และมีแนวโน้มการเลิกจ้างรวม 34 แห่ง มีจำนวนลูกจ้าง 34,288 คน⁶

2.1 แนวคิดในการกำหนดอัตราค่าแรงขั้นต่ำ

แนวคิดเรื่องอัตราค่าแรงขั้นต่ำในประเทศไทยว่า ช่วงแรกเริ่มดำเนินการระบบอัตราค่าแรงขั้นต่ำเมื่อปี 2515 ประเทศไทยกำหนดอัตราค่าแรงขั้นต่ำตามแนวทางขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO.) ที่กำหนดค่าแรงขั้นต่ำให้ลูกจ้างสามารถเลี้ยงดูตนเองและสมาชิกในครอบครัวอีก

สองคนให้ดำรงชีพอยู่ได้ตามปกติวิสัยเช่นเดียวกับคนทั่วไปในสังคม แต่แนวทางดังกล่าวถูกยกเลิกไปในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดเป็นค่าแรงขั้นต่ำที่ช่วยให้ลูกจ้างคนเดียวสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามอัตรภาพ⁷ ทั้งนี้เพื่อการเพิ่มความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ แนวคิดเรื่องค่าแรงขั้นต่ำควรต้องให้สอดคล้องกับหลักการขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ที่มีแนวคิดเรื่อง อัตรากำลังเพื่อชีวิต (living wage) คือระดับค่าจ้างที่ทำให้แรงงานสามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีการครองชีพในระดับมาตรฐาน มีเวลาว่างพอที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง ในสังคมไทย ซึ่งงานวิจัยได้เสนออัตรากำลังขั้นต่ำที่ใกล้เคียงกับหลักเกณฑ์ของค่าจ้างเพื่อชีวิต คือระดับ 378 บาท สำหรับแรงงานและคู่สมรส ระดับ 483 บาท สำหรับแรงงานคู่สมรสและบุตร 1 คน และระดับ 588 บาท สำหรับแรงงานคู่สมรสและบุตร 2 คน แต่การคำนวณอัตรากำลังขั้นต่ำดังกล่าวคงไม่อาจสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม หากไม่สามารถควบคุมกลไกทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้อัตรากำลังชีพเพิ่มขึ้น เนื่องจากเมื่อต้นทุนการผลิตสูงสินค้าก็เพิ่มมูลค่าสูงขึ้น

ประเทศอังกฤษ Jonathan Wadsworth แห่ง University of London Royal Holloway College ได้ชี้ในงานวิจัยปี 2009 ว่า ค่าแรงขั้นต่ำจะทำให้ระดับราคาค่าบริการแก่ผู้บริโภคเพิ่มขึ้นมากกว่าระดับราคาผู้บริโภคโดยทั่วไป นโยบายค่าแรงขั้นต่ำอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ทำให้อังกฤษเคยยกเลิกคณะกรรมการค่าแรงขั้นต่ำแต่ก็จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยให้มีการวิเคราะห์วิจัยที่เป็นระบบมากขึ้น⁸ ซึ่งประเทศสิงคโปร์ไม่มีกฎและระเบียบในการควบคุมแรงงานขั้นต่ำ คงปล่อยให้อัตราแรงงานเป็นไปตามกลไกทางเศรษฐกิจซึ่งอัตรากำลังโดยเฉลี่ยขั้นต่ำสูงกว่าทุกๆ ประเทศในอาเซียน

ตารางเปรียบเทียบอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำในกลุ่มประเทศอาเซียน'

ประเทศ	ค่าแรงขั้นต่ำ ค่าแรง/บาท/วัน	กฎระเบียบควบคุมค่าแรงขั้นต่ำ
สิงคโปร์	ประมาณ 1,912.7 บาทต่อวัน	ไม่มี
ฟิลิปปินส์	300.7 บาทต่อวัน	มี
ไทย	300 บาทต่อวัน	มี
มาเลเซีย	260.4 บาทต่อวัน	มี
อินโดนีเซีย	155 บาทต่อวัน	มี
ลาว	70 บาทต่อวัน	มี
เวียดนาม	92-110 บาทต่อวัน	มี
กัมพูชา	60-70 บาทต่อวัน	มี
เมียนมาร์	16 บาทต่อวัน	มี

ประเทศที่มีค่าแรงขั้นต่ำสูงที่สุดในอาเซียน คือประเทศสิงคโปร์ ซึ่งไม่มีการกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ ตัวเลขที่ได้มาจากการหาค่าเฉลี่ยของรายได้แรงงานไร้ฝีมือ อยู่ที่ 1,700-2,000 บาท แต่แน่นอนว่าค่าครองชีพของประเทศสิงคโปร์สูงตามไปด้วย ส่วนประเทศที่ค่าแรงสูงรองลงมาก็คือฟิลิปปินส์ ใกล้เคียงกับมาเลเซียและไทย ที่ค่าแรงขั้นต่ำอยู่ที่ 300 บาท โดยมาเลเซียกับไทย กำหนดค่าแรงขั้นต่ำครั้งแรกพร้อมกับการปรับค่าแรง 300 บาทของไทยเมื่อต้นปีที่ผ่านมาเพื่อรองรับ AEC โดยเฉพาะ ถือเป็นารขึ้นค่าแรงที่เดียวถึง 65% จากค่าแรงเฉลี่ยที่ชาวมาเลเซียได้รับ กลุ่มประเทศที่ค่าแรงถูกมากได้แก่ เวียดนาม ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ ที่เพิ่งเปิดประเทศและพัฒนาเศรษฐกิจให้ทัดเทียมโลกภายนอก ค่าแรงขั้นต่ำแค่ 16 บาทเท่านั้น

2.2 ผลกระทบต่อการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท

นโยบายการขึ้นค่าแรง 300 บาท ส่งผลด้านบวกแก่ผู้ใช้แรงงานให้มีรายได้เพิ่ม มีความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยหรือกำลังซื้อเพิ่ม เกิดการปรับตัวในการใช้ knowledge & skilled-based มากขึ้น ภาคธุรกิจจะให้ความสำคัญกับการจ้างแรงงานที่มีความรู้และประสบการณ์มากขึ้น เพื่อให้คุ้มค่ากับต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน แต่ได้ส่งผลกระทบด้านลบคือต้นทุนภาคธุรกิจสูงขึ้น ราคาสินค้าและบริการปรับราคาสูงขึ้น เนื่องจากต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นตามนโยบายรัฐบาลในจังหวัดน่านร่อง 7 จังหวัด ส่งผลให้แรงงานในกรุงเทพฯ ได้เรียกร้องค่าแรงเพิ่มเพื่อให้ค่าแรงในกรุงเทพฯ มีส่วนต่างจากค่าแรงในต่างจังหวัดตามค่าครองชีพที่สูงกว่าในกรุงเทพฯ มิฉะนั้นอยู่ต่างจังหวัดจะมีโอกาสดีกว่าเพราะค่าครองชีพต่ำ โดยที่สถานะความแตกต่างระหว่างกรุงเทพฯ กับต่างจังหวัดไม่เปลี่ยนแปลง นับสำคัญค่าจ้างอัตราเดียวทั่วประเทศเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ จึงส่งผลกระทบให้มีการปรับขึ้นค่าจ้างแรงงานในกรุงเทพฯ ขึ้นไปทั้งหมดเกือบ 20%

จากตัวเลขค่าแรงขั้นต่ำของประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศที่ค่าแรงสูง จะกลายเป็นจุดหมายปลายทางของการอพยพมาหางานทำของแรงงานจากชาติเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ ประเทศไทยที่อยู่ตรงกลางล้อมรอบด้วยประเทศที่ค่าแรงต่ำอย่างกัมพูชา ลาว เวียดนาม และเมียนมาร์ และยังมีค่าครองชีพต่ำสวนทางกับสิงคโปร์ที่มีค่าครองชีพที่สูงพอกับค่าแรง แต่ประเทศไทยยังคงต้องพึ่งแรงงานไร้ฝีมือจากชาติเพื่อนบ้านในหลายภาคอุตสาหกรรม แรงงานต่างชาติจึงเป็น เรี่ยวแรงสำคัญในหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมประมง ก่อสร้าง และสิ่งทอ เป็นต้น

ส่วนประเทศที่ค่าแรงต่ำอย่างเมียนมาร์ จะกลับเป็นจุดหมายหลักของผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมและนักลงทุนที่ต้องใช้แรงงานมากๆ แต่ไม่ต้องเป็นแรงงานฝีมือ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ เนื่องจากค่าแรงถูก มีพื้นที่สำหรับการลงทุนเยอะ เพราะเป็นประเทศเปิดใหม่ เรียกว่าคงต้องติดตามดูว่าเมื่อเปิด AEC ในปี 2559 เรื่องของค่าแรงจะกลายเป็นการแข่งขันกันทำแบ่งความเป็น "ฮับ" ในแต่ละด้านของประเทศในอาเซียน¹⁰

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่ต้องเผชิญกับปัญหาต้นทุนจากการเพิ่มขึ้นของค่าแรงขั้นต่ำเป็น วันละ 300 บาท รวมกับปัจจัยเรื่องความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้ภาระต้นทุนเพิ่มขึ้น 6-8% อีกทั้งค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถบริหารจัดการต้นทุนได้¹¹ ผู้ประกอบการรายใหญ่จึงตัดสินใจย้ายฐานการผลิตไปยังกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านทั้ง กัมพูชา ลาว พม่า และ เวียดนาม เพราะค่าแรงถูกกว่าประเทศไทย เช่น บริษัทลิเบอร์ตีการ์เมนท์ จำกัด ผู้รับจ้างผลิตเสื้อผ้ากีฬา ซึ่งย้ายไปเวียดนาม บริษัท ทองไทยการทอ จำกัด หรือ ทองไทย กรุ๊ป เข้าไปลงทุนในกัมพูชา บริษัทไฮเทค กรุ๊ป จำกัด เข้าไปลงทุนใน ลาว เวียดนาม กัมพูชา บริษัทไนซ์ กรุ๊ป จำกัด เข้าไปลงทุนในกัมพูชา กลุ่ม ที.เค. กรุ๊ป จำกัด ผู้รับจ้างผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ประเภทเสื้อผ้าแฟชั่นสำหรับเด็ก นुरुช สตรี มีลูกค้าทั้งในและต่างประเทศมากกว่า 70 แบรินด์ ย้ายการผลิตไปยังกัมพูชา บริษัท ฮงเส็ง จำกัด ได้ย้ายฐานการผลิตไปเวียดนาม ผู้ประกอบการส่วนหนึ่งได้ย้ายไปจีน โดยเน้น ทำตลาดในประเทศเป็นหลัก การออกไปลงทุนในกลุ่ม CLMV (คือประเทศ กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม เป็นประเทศในกลุ่ม ASEAN ที่มีแนวโน้มเศรษฐกิจโตต่อเนื่องและยังมีแร่ธาตุทรัพยากร อุดมสมบูรณ์ และยังมีค่าจ้างแรงงานไม่สูงนัก)¹² ยังได้สิทธิพิเศษทางภาษีเมื่อส่งออกไปยังยุโรป และสหรัฐ หลังจากเปิด AEC ภาคอุตสาหกรรมต้องแข่งขันรุนแรงมากขึ้น ต้นทุนการผลิตเป็นสิ่ง สำคัญ ส่วนหนึ่งจึงตัดสินใจย้ายไปเพื่อใช้สิทธิพิเศษทางภาษีส่งออกไปสหรัฐและยุโรป ขณะที่ ลูกค้าสามารถที่จะสั่งสินค้าจากที่ไหนก็ได้ ที่มีต้นทุนต่ำกว่า เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมรับจ้าง ผลิต"¹³

2.3 ผลกระทบนโยบายในการขึ้นค่าแรง 300 บาทต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

นโยบายประชานิยมของรัฐบาลในเรื่องนี้ส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจและต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น ทำให้ราคาสินค้าขยับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ผู้ใช้จ่ายแรงงานต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ค่าครองชีพสูงขึ้น จึงมิได้ให้สิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างแท้จริง ในทางตรงข้ามธุรกิจขนาดรายย่อย (SME) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจของชุมชนไม่สามารถอยู่ได้เนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง แรงงานส่วนหนึ่งได้ถูกเลิกจ้างเพราะผู้ประกอบการปิดกิจการและย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น แต่นโยบายประชานิยมดังกล่าว จึงมิได้ก่อให้เกิดสิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสิทธิในการได้หลักประกันขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพที่ดี ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 43 แต่อย่างใด ในทางตรงข้ามนโยบายการขึ้นค่าแรง 300 บาทได้ส่งผลกระทบต่อให้แรงงานบางส่วนถูกเลิกจ้างเพราะผู้ประกอบการต้องปิดกิจการไปและสำหรับแรงงานซึ่งเป็นผู้ที่ได้ประโยชน์จากการขึ้นค่าแรงในครั้งนี้ ได้แบกรับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นอยู่เช่นเดิม ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมและผู้ประกอบธุรกิจได้เพิ่มราคาสินค้า ตามต้นทุนการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น ในที่สุดผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายประชานิยมในครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคเช่นเดิม ความเหลื่อมล้ำในสังคมจึงมิได้หมดไปหรือลดน้อยลงเพราะนโยบายการขึ้นค่าแรง 300 บาทแต่อย่างใด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 57¹⁴ ให้การรับรองสิทธิของบุคคลในการได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และการวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองอาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ แต่การปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ซึ่งสูงขึ้นเฉลี่ย 6.4% ซึ่งสูงกว่าอัตราเงินเฟ้อ เป็นนโยบายของรัฐที่อ้างว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของแรงงานและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งนโยบายดังกล่าวกระทบต่อสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องแบกรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้น และทำให้ค่าครองชีพกลับเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ เนื่องจากราคาสินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น นโยบายนี้มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และเป็นนโยบายที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบันเช่นนี้ ควรจะได้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปก่อนดำเนินการ

อีกทั้งนโยบายดังกล่าวกระทบต่อสิทธิในการประกอบกิจการและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมที่ได้รับการรับรองคุ้มครองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา 43 ซึ่งมาตรา 58¹⁵ ให้การรับรองสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้เพราะนโยบายประชานิยมในลักษณะนี้เป็นการแทรกแซงการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม เนื่องจากธุรกิจขนาดเล็กที่มีเงินทุนน้อยไม่สามารถอยู่ได้กับการแบกรับภาระการเพิ่มขึ้นของต้นทุนดังกล่าว

3. ปัญหานโยบายการคืนภาษีรถยนต์คันแรก 100,000 บาท

นโยบายที่กระตุ้นตลาดซื้อขายรถยนต์ โดยรัฐบาลจะคืนเงินภาษีสูงสุดถึง 100,000 บาท ประชาชนต่างให้การตอบรับอย่างท่วมท้น ตัวเลขยอดผู้ใช้สิทธิในโครงการรถคันแรกรวมทั้งหมด 1.25 ล้านราย คิดเป็นเงินภาษีที่ต้องคืน 92,100 ล้านบาท ซึ่งกรมสรรพสามิตได้จ่ายเงินให้กับประชาชนผู้ใช้สิทธิในโครงการรถคันแรกไปแล้ว 153,000 ราย คิดเป็นวงเงิน 10,400 ล้านบาท ส่วนผู้ที่สละสิทธิมี 2,000 ราย จากที่ถือครองรถไปแล้ว 1 ปี นับจากเริ่มโครงการเมื่อเดือนกันยายน 2554 และสิ้นสุดโครงการ 31 ธันวาคม 2555 ซึ่งเป็นนโยบายการยกระดับคุณภาพชีวิตที่รัฐบาลได้ทำตามนโยบายที่หาเสียงไว้ ซึ่งช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศได้อย่างมาก เพราะคนไทยจะซื้อรถได้ในราคาถูกลงกว่าปกติ 1 แสนบาทแล้ว บรรดาค่ายรถยนต์ที่ซบเซามาจากปัญหาน้ำท่วมใหญ่สามารถฟื้นตัวมียอดขายแบบก้าวกระโดด ขณะเดียวกันภาครัฐสามารถเก็บภาษีได้มากขึ้นกว่าหลายเท่าตัว โดยเฉพาะภาษีสรรพสามิต ส่งผลให้การจัดเก็บรายได้ของประเทศในภาพรวม ทั้งภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งภาษีกำไรจากค่ารถยนต์ สามารถนำไปชดเชยกับเงินที่หายไปกว่า 1.5 แสนล้านบาท จากการลดภาษีนิติบุคคลจากร้อยละ 30 เหลือร้อยละ 23 ซึ่งในแง่เศรษฐกิจภาพรวมแล้ว ต้องถือว่า โครงการนี้มีส่วนกระตุ้นเศรษฐกิจได้ดีเพราะล่าสุดเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ.2555 ที่ผ่านมา เติบโตแบบก้าวกระโดดไปถึงร้อยละ 6.4 จากที่คาดว่าจะเติบโตได้เพียง ร้อยละ 5.5 เท่านั้น¹⁶

3.1 ผลกระทบของนโยบายการคืนภาษีรถยนต์คันแรก 100,000 บาท

ผลกระทบของนโยบายคืนภาษีรถคันแรก ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย จากยอดจองรถยนต์คันแรกที่ล้นทลายในครั้งนี้นำมาซึ่งปรากฏว่าประชาชนส่วนหนึ่งได้ทิ้งใบจองรถคันแรกรวมไปถึงการชะลอรับรถ ทำให้ตัวแทนจำหน่าย ค่ารถยนต์ ผู้ผลิตชิ้นส่วนอะไหล่ ที่ต้องชะลอการส่งชิ้นส่วนให้แก่บริษัทผู้ผลิตไปโดยปริยาย ขณะนี้ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์หลายค่ายและหลายโชว์รูมต่างแบกรับดอกเบี้ย เพราะการที่ลูกค้าชะลอรับรถออกไป เช่น รถราคา 600,000 บาท ต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยวันละประมาณ 200 บาท ดังนั้นถ้าลูกค้าเลื่อนรับรถเป็นเวลานานเท่าใดให้นำเงินค่าดอกเบี้ย 200 บาท คูณกับจำนวนวันเข้าไป นั่นคือเงินที่ต้องจ่ายให้กับบรรดาสถาบันการเงินที่โชว์รูมเหล่านี้ไปกู้ยืม¹⁷ นอกจากนี้ลูกค้าแห่ทิ้งใบจองหรือเลิกใช้สิทธิจากทั่วประเทศไปแล้วกว่า 4 พันคัน คีลเลอร์หลายรายต้องมาแบกรับสต็อกรถทิ้งคาวน ทิ้งใบจอง เลื่อนรับรถออกไป ทำให้ต้องหาโปรโมชันเพื่อเร่งระบายสต็อกที่เป็นต้นทุนจมจำนวนมหาศาล¹⁸ นโยบายนี้ว่าเป็นการกระตุ้นตลาดโดยไม่จำเป็น ทั้งยังเป็นการสร้างภาระหนี้ให้แก่คนอยากมีรถอย่างคาดไม่ถึง

นอกจากนี้ นโยบายดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตลาดรถยนต์มือสอง ที่ซบเซาอย่างหนัก จนผู้ประกอบการหลายรายต้องเลิกกิจการและปัญหาการจราจรที่เป็น ผลพวงจากยอดจองรถคันแรก

ถล่มทำลายกว่า 1 ล้านคัน ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล ซึ่งขณะนี้ปริมาณรถใหม่ป้ายแดงออกมาเป็นจำนวนมาก แต่พื้นที่ผิวดถนนมีอยู่เท่าเดิม นโยบายนี้จะเป็นการกระตุ้นตลาดโดยไม่จำเป็น ทั้งยังเป็นการสร้างภาระหนี้ให้แก่คนอยากมีรถอย่างคาดไม่ถึง¹⁹

3.2 ผลกระทบของนโยบายการคืนภาษีรถยนต์คันแรก 100,000 บาท ต่อสิทธิและเสรีของประชาชน

นโยบายประชานิยมด้วยการคืนภาษีรถยนต์คันแรก 100,000 บาท ของรัฐบาลทำให้ธุรกิจรถยนต์มียอดขายเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในขณะที่ธุรกิจรถยนต์มือสองกลับซบเซาลงจนไม่สามารถอยู่ได้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจอื่นๆที่ทำให้ยอดขายลดลง เพราะประชาชนส่วนใหญ่แบกรับภาระหนี้สินในการผ่อนชำระรถยนต์คันแรก นโยบายการคืนภาษีรถยนต์คันแรก 100,000 บาท จึงเป็นการแทรกแซงตลาด โดยรัฐให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการรถยนต์มีโอกาสในการประกอบธุรกิจดีกว่าธุรกิจอื่นๆ จนธุรกิจอื่นๆ ซบเซาไม่สามารถทำยอดขายได้ตามเป้าหมาย เพราะผู้ซื้อไม่มีกำลังซื้อมากพอ ส่งผลเกิดความไม่เที่ยงกันในการสร้างตลาดเสรีและเป็นธรรม (Free and Fair Market) โดยเฉพาะตลาดรถยนต์มือสองที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการนี้ ซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบธุรกิจอย่างเสรีและเป็นธรรมที่ได้รับการรับรองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 43

3.3 นโยบายของรัฐกับการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนและกระบวนการตรวจสอบอำนาจหน้าที่ และการกระทำของหน่วยงานรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดนโยบายพื้นฐานของรัฐในทางเศรษฐกิจไว้ใน มาตรา 83 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และในมาตรา 84 (1) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (3) ควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม

แต่นโยบายประชานิยมด้วยการคืนภาษีรถยนต์คันแรก 100,000 บาท มิได้เป็นไปตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในทางตรงข้ามกลับทำให้ประชาชนมีภาระผูกพันก่อให้เกิดหนี้สินมากยิ่งขึ้น และทำให้กลไกตลาดรถยนต์เกิดความปั่นป่วน และกระทบต่อกลุ่มผู้ประกอบการรถยนต์มือสองที่ไม่สามารถแข่งขันทางการค้ากับตลาดรถยนต์มือหนึ่งได้ เนื่องจากรัฐให้การสนับสนุนตามนโยบายการคืนภาษี ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่กลุ่มผู้ประกอบการรถยนต์มือสอง

นโยบายของรัฐบาลที่ละเมิดต่อกฎหมายสามารถถูกตรวจสอบโดยกระบวนการของศาล เช่น โครงการบริหารจัดการน้ำ 3.5 แสนล้านบาท ที่ถูกศาลปกครองกลางสั่งให้รัฐบาลรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียก่อน เนื่องจากไม่มีการสำรวจความคุ้มค่าของโครงการก่อนสร้าง ไม่มีราคากลางในการสร้าง²⁰ โครงการทุจริตลำไยที่ผ่านมา โครงการจำนำข้าว เป็นต้น ดังนั้น ผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายประชานิยมของรัฐที่ออกมาโดยยังมิได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือดำเนินการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับการรับรองคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ผู้ที่ได้รับผลกระทบย่อมสามารถฟ้องร้องต่อศาลได้ตามมาตรา 28 วรรคสาม²¹

3.4 ลักษณะของนโยบายของรัฐที่ดี

การออกแบบนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะนโยบายเศรษฐกิจได้รับการออกแบบโดยหน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (หรือสภาพัฒน์) ที่ผ่านมา อาจจะไม่ได้รับฟังเสียงและความคิดเห็น รวมถึงความต้องการของประชาชนอย่างทั่วถึง ดังนั้น นักการเมืองควรหันมาให้ความสำคัญกับความต้องการของประชาชนและผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อให้นโยบายที่ออกมาตอบสนองความต้องการของภาคประชาชนอย่างแท้จริงและไม่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบธุรกิจในการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมตามที่ได้รับการรับรองคุ้มครองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดยนโยบายของรัฐที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

(1) เพิ่มรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ หลายนโยบายประชานิยมที่ผ่านมามุ่งเน้นเพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจเพื่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น นโยบายประชานิยมเรียนฟรี ทุนการศึกษาต่างประเทศ และนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำที่มีในสังคมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงระบบสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานได้มากขึ้น

(2) สร้างโอกาสเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างทั่วถึงและยั่งยืน เช่น นโยบายให้กู้ยืมเงินในการศึกษาเพื่อให้คนจนได้มีโอกาสได้เข้าถึงสิทธิในการศึกษา นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค เพื่อให้ประชาชนที่ยากจนมีโอกาสเข้าถึงสิทธิในสาธารณสุข เป็นต้น

(3) ต้องไม่เพิ่มความเปราะบางของเศรษฐกิจ (หนี้สาธารณะ) การดำเนินนโยบายประชานิยมทำให้เกิดข้อกังวลอย่างมากว่าจะก่อให้เกิดวิกฤติหนี้สาธารณะ เนื่องจากรัฐบาลต้องทำการกู้เงินมหาศาลเพื่อดำเนินงานตามนโยบายที่ได้หาเสียงไว้ และบางนโยบายเช่น นโยบายรับจำนำข้าวจะก่อให้เกิดการขาดทุนอย่างมาก ทั้งนี้ นักเศรษฐศาสตร์จากสถาบันต่าง ๆ ได้แสดงความเป็นห่วงถึงภาระหนี้ในปัจจุบันและอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นหากเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจของประเทศมีการเจริญเติบโตช้าหรือเกิดสะดุดชłodตัว เงินทุนไหลเวียนและระดับของหนี้สาธารณะอาจเพิ่มสูงขึ้นจนเกิดวิกฤติได้

นโยบายประชานิยมมักได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากประชาชน แต่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมักตกอยู่กับชนชั้นนำทางธุรกิจและชนชั้นนำทางการเมือง หลายนโยบายทำให้เกิดผลตอบแทนส่วนเกิน (economic rent-seeking) ซึ่งเกิดมาจากการแทรกแซงระบบตลาดของรัฐ ทำให้เกิดผลตอบแทนส่วนเกินกับกลุ่มผลประโยชน์ในวงจำกัด และไม่ได้ช่วยคนจนอย่างที่ได้อิทธิพลหาเสียงนโยบายนั้น ๆ นอกจากนี้ การเร่งรัดริบปฏิบัติของบางนโยบายอาจก่อให้เกิดผลลบต่อกลุ่มบุคคลอื่นในสังคม เช่น เปิดช่องโหว่ให้นำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน การนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยงบประมาณมหาศาล รวมถึงวัฒนธรรมทุจริตคอร์รัปชันที่ยังรากลึกในสังคมไทย ย่อมเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่รัฐและกลุ่มผลประโยชน์กระทำการทุจริตคอร์รัปชันได้ง่ายขึ้น นโยบายประชานิยมเป็นพื้นฐานก่อให้เกิดความหวังเทียมในหมู่คนจน และนโยบายที่ไร้ความผิดชอบอาจสร้างนิสัยของรัฐอุปถัมภ์มากจนเกินไป²²

3.5 นโยบายของรัฐต่อการรับรองสิทธิและเสรีภาพ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ มาตรา 84 กำหนดนโยบายพื้นฐานในการที่รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

(2) สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ

(3) ควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม

(3) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

(4) กำกับให้การประกอบกิจการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค

นอกจากนี้มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

(1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

โดยแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ ตาม มาตรา 84 และมาตรา 87 มีผลบังคับให้รัฐต้องกระทำโดยมีสภาพบังคับ โดยการตรวจสอบทางการเมือง แต่ไม่มีผลให้สิทธิแก่ประชาชนฟ้องร้องรัฐต่อศาลเพื่อบังคับตามหมวด 5 เว้นแต่หน้าที่ของรัฐตามหมวด 5 นี้ มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทยในหมวด 3 (สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย) ซึ่งจะก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับความเสียหายหรือผลกระทบต่อฟ้องร้องรัฐที่กระทำละเมิดสิทธิหน้าที่ของประชาชนตามที่ได้รับรองคุ้มครองไว้ในหมวด 3 (สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย) โดยที่รัฐมีหน้าที่ตามหมวด 5 ที่จะต้องดำเนินการเพื่อเกิดความคุ้มครองและรับรองสิทธิเสรีภาพตามหมวด 3 แต่ผลของการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หมวด 5 หรือการกระทำตามหน้าที่หมวด 5 ที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในหมวด 3 จึงก่อให้เกิดสิทธิแก่ประชาชนในการฟ้องร้องรัฐให้ปฏิบัติตามหน้าที่ในหมวด 5

หากรัฐดำเนินการแทรกแซงทางเศรษฐกิจตามมาตรา 84 (3) แต่ผลของการแทรกแซงไปกระทบกระเทือนต่อแก่นสารัตถะของเสรีภาพในการประกอบอาชีพเกินความจำเป็น ดังนี้ ประชาชนมีสิทธิที่จะฟ้องร้องรัฐให้ละเว้นการกระทำตามหมวด 5 มาตรา 84 (3) ได้ หรือ กรณีที่รัฐละเลยไม่ดำเนินการยกเลิกกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบทำให้เกิดการแข่งขันในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพไม่เป็นธรรม ดังนี้ ประชาชนมีอำนาจฟ้องร้องรัฐให้ดำเนินการยกเลิกกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ตามมาตรา 84 (1) เพื่อให้ตนได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ที่เสรีและเป็นธรรมตามมาตรา 43 ได้

แต่กรณีที่ประชาชนอาศัยสิทธิตามหมวด 5 โดยไม่อ้างอิงเพื่อให้ตนได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตาม หมวด 3 (สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย) จะฟ้องร้องรัฐให้บังคับให้กระทำการหรือละเว้นการกระทำตามหมวด 5 ไม่ได้ เช่น กรณีที่รัฐละเลยไม่ดำเนินการสนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ แต่ผลของการละเว้นดังกล่าวไม่ทำให้ประชาชนขาดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือ ประกอบอาชีพและ และไม่กระทบกระเทือนต่อสารัตถะการแข่งขันในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ที่ไม่เสรีและไม่เป็นธรรม ประชาชนจะฟ้องร้องบังคับให้รัฐดำเนินการใดๆ เพื่อให้เอกชนมี

คุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการตามลำพังไม่ได้ ฉะนั้น การที่อ้างสิทธิตามหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐใช้ยันกับรัฐได้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่สิทธิเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ หมวด 3 ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานหรือละเว้นการไม่ดำเนินงานของรัฐตามหมวด 5 ประชาชนจึงจะเกิดสิทธิฟ้องร้องได้

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สิทธิในทางเศรษฐกิจที่ได้รับการรับรองคุ้มครองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นเสรีในการประกอบอาชีพและธุรกิจอย่างเสรีและเป็นธรรม และสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงานรวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน แต่เนื่องจากเสรีภาพในการประกอบธุรกิจอย่างเสรีและเป็นธรรมมิได้ถูกหีบขยักขึ้นมากล่าวถึงกันมากนัก ทั้งๆ ที่เป็นบทบัญญัติในการให้การรับรองคุ้มครองกลุ่มผู้ประกอบการ

ปัญหาที่ต้องเผชิญคือปัญหาการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมนั้นคืออะไรจะเห็นได้ว่าการค้าเสรีกับการค้าที่เป็นธรรม (Free Trade VS Fair Trade) โดยใจความสำคัญคือ การค้าเสรีอาจไม่ได้นำมาซึ่งการค้าที่เป็นธรรมเสมอไป ตัวอย่างเช่น การที่ออสเตรเลียนำเข้าสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาที่มีค่าแรงงานต่ำ ทำให้สินค้าได้เปรียบเรื่องต้นทุนการผลิตต่อสินค้าประเภทเดียวกันที่ผลิตในออสเตรเลียที่มีค่าแรงงานขึ้นต่ำอยู่ที่ 15.50 ดอลลาร์สหรัฐต่อชั่วโมง ดังนั้น การใช้ภยานำเข้าสูงสำหรับสินค้านี้จะทำให้เกิดความยุติธรรมต่อสินค้าที่ผลิตในออสเตรเลีย เป็นต้น การบังคับใช้มาตรการต่างๆ ส่งทั้งผลดีและผลเสีย เนื่องจากในสังคมมีทั้ง ผู้ผลิตและผู้บริโภค ดังนั้น การใช้มาตรการจำกัดการนำเข้าหรือการใช้มาตรการทางภาษี ไม่ว่าจะเป็นภาษีเพื่อการบริโภค (Consumption tax) และภาษีสินค้า (GST) อาจก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ผลิต ขณะเดียวกัน ก็ทำให้ผู้บริโภคต้องแบกรับภาระค่าครองชีพที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน²³ ดังนั้น การพิจารณาถึงการประกอบธุรกิจอย่างเสรีและเป็นธรรม ต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมด้วยเช่นกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์และสิทธิมนุษยชนไว้ โดยรัฐตกอยู่ภายใต้กฎหมายตามระบบนิติรัฐ รัฐจึงไม่อาจดำเนินการใดให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพหาได้ไม่ เว้นแต่มีกฎหมายให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นนโยบายประชานิยมของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้การรับรองคุ้มครองไว้ ย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยผู้ที่ได้รับผลกระทบสามารถใช้สิทธิในการฟ้องร้องต่อศาลได้ต่อไป

ดังนั้น การใช้นโยบายประชานิยมของรัฐ จึงควรจะศึกษาผลกระทบตลอดจนจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่างๆ และถ้าจะดำเนินการโดยมีผลกระทบในทางลบกับส่วนใด ก็ต้องจัดให้มีการเยียวยาเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว

¹ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ.สิทธิมนุษยชนกับการพัฒนา. กรุงเทพธุรกิจ. Online Available : 14 July 2013, <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/charnchao/20110419/386956/สิทธิมนุษยชนกับการพัฒนา..html>

² มาตรา 43 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน

³ มาตรา 44 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงานรวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

⁴ มานพ แก้วผกา. ระบบทุนนิยม-การค้าเสรี และการค้าที่เป็นธรรม.O.K. Nation. Online Available : 14 July 2013,<http://www.oknation.net/blog/print.php?id=597051>

⁵ การปรับเพิ่มค่าจ้างขั้นต่ำ, Focused and Quich Issue 19, January 24, 2011 ธนาคารแห่งประเทศไทย ; วิเคราะห์ผลกระทบนโยบายค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ 300 บาท/วัน. Online Available : 14 July 2013, <http://www.sme.go.th/Lists/EditorInput/DispF.aspx?List=15dca7fb-bf2e-464e-97e5-440321040570&ID=1525>

⁶ ชำแหละ “4 ประชานิยม” ฝันร้ายจากรัฐบาลปูแดง. ASTV ผู้จัดการรายวัน 25 มิถุนายน 2556. Online Available : 10 July 2013, <http://www.manager.co.th/daily/ViewNews.aspx?NewsID=9560000077214>

⁷ ปกป้อง จันวิทย์.“อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย และผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวม”. ในเวทีสัมมนานำเสนอผลการศึกษา เรื่อง “อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย และผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวม” เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2555 ที่

โรงแรมเซ็นจูรี่ปาร์ค กรุงเทพฯ โดยมูลนิธิฟรีดริคเอแบร์ท ร่วมกับคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย และใน เปิดผลสำรวจขึ้น 300 บาทผลกระทบต่อชน้อย เสนอค่าจ้างเพื่อชีวิต
<http://voicelabour.org/เปิดผลสำรวจขึ้น-300-กระทบน/>

⁸ ประชาสน์ ต้มติธรรม กรุงเทพธุรกิจ Online Available : 10 July 2013,
<http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/khaojailok/20130218/490630>
 ผลกระทบจากการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ.html

⁹ หมัดต่อหมัด ข้อดี-ข้อเสีย ค่าแรงไทยขั้นต่ำ 300. Online Available : 14 July 2013,
<http://humanrevod.wordpress.com/2013/06/25/300-minimum-wage-pros-cons/#more-2964>

¹⁰ ค่าแรงขั้นต่ำในอาเซียน บอกอนาคต AEC : 1 พฤษภาคม 2556 Online Available : 14 July 2013, <http://news.voicetv.co.th/global/68902.html>

¹¹ จากค่าแรง 300 บาทถึงทฤษฎีสองสูง ต้องสร้างสมดุล แรงงาน-ธุรกิจ เพิ่มศักยภาพการแข่งขันประเทศ โดย ดร.สารสิน วีระ ผล. Online Available : 13 July 2013,
<http://www.cpthailand.com/Default.aspx?tabid=129&articleType=ArticleView&articleId=104>

¹² CLMV คือกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพดี สินค้าอะไรที่คนไทยทำตลาดได้บ้าง Online Available : 15 July 2013, <http://www.thai-aec.com/65>

¹³ 'การ์เมนต์' เล็งย้ายฐานรอบ 2 หนีค่าแรง 300. กรุงเทพธุรกิจ วันที่ 8 กรกฎาคม 2556 Online Available: 10 July 2013, <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/business/20130708/515840การ์เมนต์เล็งย้ายฐานรอบ2-หนีค่าแรง300.html>

¹⁴ มาตรา 57 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนิน โครงการ หรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง ก่อนดำเนินการ

¹⁵ มาตรา 58 บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

¹⁶ สารพัดปัญหาโครงการรถคันแรก ชนวนระเบิดจุดเศรษฐกิจพังเคลวินิวส์ วันอังคารที่ 16 เมษายน 2556 Online Available : 15 July 2013, <http://www.dailynews.co.th/businesss/197471>

¹⁷ สารพัดปัญหาโครงการรถคันแรก ชนวนระเบิดจุดเศรษฐกิจพังเคลวินิวส์ วันอังคารที่ 16 เมษายน 2556 Online Available : 15 July 2013, <http://www.dailynews.co.th/businesss/197471>

¹⁸ "รถคันแรกเอฟเฟ็กต์" เกินคาด...! ดีมานด์เทียมโพล์กำลังซื้อฝืด" Online Available : 105 July 2013, http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1370761798

¹⁹ แซร์กันเพียบ! รถคันแรก...จากมูมมอง พัฒนเดช ฎฐ์เรื่องรถ Online Available : 15 July 2013, <http://men.kapook.com/view53882.html>

²⁰ แผนสู้ศึก "เมกะน้ำ" ยกทัพแจ่งคำอุทธรณ์นอก "ศาล" Online Available : 15 July 2013, http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1373891760

²¹ มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรงหากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

²² ประชานิยม: ช่วยประชา หรือสร้างภาระ? Online Available : 15 July 2013, http://www.fes-thailand.org/wb/media/Debate%20Show/Populism_final.pdf

²³ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแคนเบอร์รา.นโยบายการค้าเสรีกับการค้าที่เป็นธรรม. Online Available : 15 July 2013, <http://www.mfa.go.th/business/th/situation/97/21219นโยบายการค้าเสรีกับการค้าที่เป็นธรรม.html>